

Ladislav Chrobák, Svatopluk Káš

GRADA

Medicínské historiky z Královéhradecka

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Profesor MUDr. Ladislav Chrobák, CSc. (nar. 1927 v Hrabyni)

Promoval v roce 1951 na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Po ročním pobytu na interní klinice prof. Karla Bobka v Plzni pracuje od roku 1953 jako internista a hematolog ve Fakultní nemocnici a na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové. Doma i v cizině je znám svými četnými odbornými pracemi. Jeho učebnice „Propedeutika vnitřního lékařství“, která vyšla poprvé v roce 1976 a od té doby opakovaně, byla přeložena i do angličtiny. V šedesátých až osmdesátých letech byl třikrát vyslán do Kuvajtu na jeho žádost jako expert a řádný profesor hematologie Kuvajtské univerzity.

Za jeho odbornou činnost se mu dostalo mnoha poct, čestných členství, medailí a dalších ocenění doma i v cizině. Je nositelem Ceny J.E. Purkyně. Medicínské historiky uveřejňoval hlavně v časopise SCAN, společném pro Fakultní nemocnici a Lékařskou fakultu UK v Hradci Králové.

MUDr. Svatopluk Káš, CSc. (nar. 1929 v Praze)

Je synem pražského lékaře a zakladatele kdysi populárních Kocourkovských učitelů, MUDr. Josefa Káše. Pracoval téměř 20 roků na neurologickém oddělení v Motole u profesorů Karla Mathona a Františka Hanzala, pak byl dalších 20 let primářem neurologického oddělení v Kolíně. Po roce 1989 byl vědeckým sekretářem České neurologické společnosti.

Je autorem několika knižních neurologických publikací, například „Neurologie pro běžnou praxi“, dále napsal monografii o českých lékařích-spisovatelích, četné medailonky o význačných českých lékařích a celkem čtrnáct knížek humorných medicínských historek a tři knihy sebraných aforismů bonmotů a citátů o medicíně.

**Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.,
MUDr. Svatopluk Káš, CSc.**

MEDICÍNSKÉ HISTORKY Z KRÁLOVÉHRADECKA

© Grada Publishing, a.s., 2007

Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2007

Kresby © prof. MUDr. Rudolf Malec, CSc.

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

jako svou 3117. publikaci

Odpovědná redaktorka: PhDr. Anna Monika Pokorná

Sazba a zlom: Dušan Mikeš

V knize byly použity kresby prof. MUDr. Rudolfa Malce, CSc., z publikace

Kdo je kdo – Výběr z kreseb z let 1946–2004, s laskavým svolením vydavatele

RNDr. Františka Skopce, CSc. – NUCLEUS HK®, Hradec Králové 2004.

Počet stran 160

Vydání první, Praha 2007

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

Děkujeme firmě GRIFOLS za podporu při vydání této publikace. **GRIFOLS**

Všechna práva vyhrazena. Tato kniha ani její část nesmějí být žádným způsobem reprodukovány, ukládány či rozšiřovány bez písemného souhlasu nakladatelství.

ISBN 978-80-247-2435-5 (tištěná verze)

ISBN 978-80-247-6238-8 (elektronická verze ve formátu PDF)

© Grada Publishing, a.s. 2011

Obsah

	Úvodem	7
1	Obory teoretické a preklinické	9
2	Interní obory klinické	41
3	Obory chirurgické.....	65
4	Ostatní obory klinické	85
5	Zubní lékařství	109
6	Historiky z pracovišť mimoklinických	119
7	Historiky vojenské	133
8	Historiky dr. Chrobáka z jeho pobytu v Kuvajtu	149
	Jmenný rejstřík	153

Úvodem

Vážení a milí čtenáři,

knížka, která se vám dostává do rukou, je jaksi multigenerická. Obsahuje medicínské historky z Hradecka a širšího okolí, které pocházejí z více zdrojů.

První, velmi početná část historek, je z díla hradeckého internisty a hematologa profesora MUDr. Ladislava Chrobáka, který část těchto povídaní uveřejnil v časopisu hradecké Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty Univerzity Karlovy Scan, značná část jich však nebyla ještě nikde publikována. Od tohoto autora je i samostatná kapitola o zážitcích z Kuvajtu.

Druhým zdrojem byla drobná cyklostylovaná knížka již zemřelého hradeckého profesora stomatologie, MUDr. Leona Sazamy, *Okolo Hradce v bílém plášti*, která vyšla v malém nákladu již v roce 1988 a nebyla volně prodejná. Pro obtížnou dostupnost a malý náklad je málo známa. Je v ní řada velmi hezkých historek a bylo by škoda, kdyby zanikly. S laskavým svolením paní primářky dr. Gabriely Cyranové, dcery zesnulého pana profesora, jsme do naší knížky zařadili ty nejhezčí z jeho díla, třebaže jsme je někdy museli malinko upravit. Sazamovy historky jsou označeny písmenem (S.).

Třetí, nejjobsažnější část, je z díla primáře neurologie MUDr. Svatopluka Káše, sběratele medicínského humoru. Medicínské historky (zakládá si na tom, že to jsou historky a nikoli anekdoty, a že jsou alespoň v podstatě pravdivé, byť i někdy upravené) sbírá už čtyřicet let. Některé, zde publikované historky byly již uveřejněny v některé z jeho předchozích devíti sbírek nebo v některých periodících, většinou však jsou dosud nepublikované. Úmyslně byly vypuštěny historky vyšlé v jeho čtyřdílné antologii z Aeskulapovy první, druhé, třetí a čtvrté kapsy, jejíž první tři díly vyšly v nakladatelství Galén nedávno, a těch několik „hradeckých“ by se opakovalo.

Prameny, ze kterých autoři sbírali svůj materiál, jsou rovněž velmi četné. Nejčastěji pocházejí z osobních setkání na různých sjezdech a konferencích či školeních, kdy jim jejich spoluúčastníci historky sdělili – jde o historky mnohdy dlouho tradované na fakultách a v nemocnicích. Pochopitelně nejvíce z hradecké lékařské fakulty a zvláště z doby, kdy byla Vojenskou lékařskou akademií, kde se k medicínskému humoru přidává i specifický humor vojenský. Mnoho materiálu zaslali autorům, zvláště Kášovi, četní kolegové po vyjití jeho dřívějších knížek, které jim připomněly zážitky vlastní či jejich známých. Všem těmto přispěvatelům, které nemůžeme všechny jmenovat, autoři děkují.

Výjimkou je Kášův nedávno zesnulý přítel, profesor sociálního zdravotnictví v Olomouci, MUDr. Milan Slavětínský, se kterým společně kdysi sepsali i jednu knížku. Od něj pochází řada historek o bývalých profesorech působících po jistou dobu nejen v Hradci, ale i v Olomouci (Hromada, Zrzavý, Maršálek, Mělka). Některé historky jsme získali v porůznu vytištěných materiálech, často v článcích k jubileu těch či oněch kolegů.

Je samozřejmé, že se často materiál, tedy historka o tom či onom lékaři, liší u jednotlivých vypravěčů. Platí zde starý slogan, že fama crescit eundo, ale nejen crescit, ale i alternat eundo, dokonce některé zvláště povedené historky se tradují o více osobách. Zde jsme se snažili vybrat tu nejpravděpodobnější nebo nejhezčí verzi, aniž by ztratila na pravděpodobnosti. Může být, že některá historka se nezakládá na pravdě, ale my jsme ji jako alespoň částečně pravdivou slyšeli. Zde bych citoval pana profesora Laufbergera, který kdysi jednomu z autorů (Dr. Kášovi) řekl, když se s ním domlouval o autentičnosti jedné historky: „Nevím, kolego, jestli je to pravda, už se nepamatuji. Ale jestli to pravda není, mohla by to být pravda a hezky se to poslouchá. Jen ji klidně uveřejněte“.

Kresby, jakož i ilustrace na obálce, jsou od profesora MUDr. Rudolfa Malce, hradeckého neurochirurga, uveřejněné v knížce *Kdo je kdo. Výběr kreseb z let 1946–2004*, ve které portrétoval některé své kolegy. Naše knížka má za cíl jednak pobavit čtenáře, ale rovněž zachovat známé i méně známé osobnosti české a zde hradecké medicíny v paměti čtenáře a vykreslit je nejen jako bronzové figury na pomnících, ale jako osoby z masa a kostí, s jejich přednostmi a popřípadě i menšími chybami. Psali jsme tak, aby se žádný z těch, o kom píšeme, necítil dotčen. Zachováváme starou zásadu raženou již dr. Hlaváčem – Alarichem, který v předmluvě své slavné *Medicíny v županu* napsal: „Píši jen o těch, kterých si vážím a které mám rád“. Pokud se nám to někde nepovedlo, promiňte, úmysl byl dobrý.

Závěrem chceme ještě poděkovat paní primářce Cyranyové za laskavé svolení k použití některých historek z knížky jejího otce, pana profesora Sazamy, a panu profesoru Malcovi za svolení použít jeho krásné vtipné portréty, jakož i všem těm, kteří nám dodali náměty k historkám.

Nakladatelství Grada a jejím pracovníkům vyjadřujeme dík za péči, kterou publikaci věnovali.

Svatopluk Káš, Ladislav Chrobák

1 Obory teoretické a preklinické

(biologie, lékařská chemie, anatomie a histologie, fyziologie, patologická fyziologie, farmakologie, patologie, soudní lékařství a mikrobiologie)

Včela je obratlovec (S.)

Přijímací zkoušky na hradeckou lékařskou fakultu. Zkouší se spíše obecné znalosti z biologie a chemie. Zkoušející biolog se jednou dozvěděl z úst snaživého kandidáta, že včela je obratlovec.

„Jak jste na to přišel, prosím vás, to mi musíte vysvětlit.“

Zkoušený měl vysvětlení pohotově: „No, prosím, jak ta včela létá z květu na květ, vždy nasaje med a pak se obrátí a letí zpět do úlu. Je to obratlovec, prosím“.

Potíže s pochvou

Při praktikách z biologie na hradecké lékařské fakultě se provádí i vyšetřování heterozygotů. Toto vyšetřování se dělá nejlépe z vlasů, vlasy musí být dobře zachované i s kořínky a vlasovou pochvou, vůbec se nehodí vlasy odbarvené.

Medici vyšetřovali na vlastních preparátech, popřípadě na vlasech kolegů – toto praktikují zvláště odbarvené medičky.

Najednou se k tehdejší studentce Miroslavě Hurdálkové přiblížil zezadu jeden medik a vytrhl jí asi tři nebo čtyři vlasy.

Medička, nynější neuroložka, se našťvaně otočila: „Co blázníš, vždyť já nemám žádnou pořádnou pochvu!“

Perličky ze zkoušek biochemie

Profesor biochemie na hradecké lékařské fakultě, MUDr. Miroslav Ledvina, sbíral perličky, které se dozvěděl při zkouškách mediků a mediček. Některé publikoval při různých biochemických sjezdech, pak v Bulletinu Biochemické společnosti. Neuváděl úmyslně data a jména zkoušených, protože ti z autorů,

kteří jsou dnes už řediteli OÚNZ, by třeba měli potíže se svými podřízenými. Z autentických citátů je zde vybráno několik.

„Tento dusík musí být kvarterní.“ – „Jak to značíme ve vzorci?“ – „Čtyřkou.“ – „To snad ne!“ – „Tak trojkou.“

„Androgeny jsou mužské pohlavní orgány.“

„Progesteron působí vývoj terciárních pohlavních znaků.“

„Mužské pohlavní hormony vznikají ve varleti, androgeny v nadvarleti.“

„Ve svalu se po těžké tělesné práci rozmnožuje alkohol.“

„Antilátky bojují vzájemně proti sobě.“

„Významnými látkami s makroergickými vazbami jsou ATP, ADP a AMP, který žádnou makroergickou vazbu nemá.“

„Krevní barvivo vzniká rozkladem hemoglobinu.“

„Hemoglobin nemůže přenášet kyslík, protože Fe je v něm nasyceno draslíkem a fluorem.“

„Bilirubin se dostává do krve při nedostatku hygieny.“

„Při průchodu tuků střevem se mastná kyselina mění na glycerol.“

„Vzduch je směs několika látek jako kyslíku a křemíku – ne, je to směs vodíku a kyslíku.“

„Mol je tisícina...“ – „Čeho?“ – „To nevím.“

„Při oxidační fosforylaci vznikají dvě molekuly ATP na litr roztoku.“

„CO je rajský plyn a používá se při narkózách.“

„V jedné molekule tuku je obsaženo nekonečné množství řetězců mastných kyselin.“

„Glykolýzou se získá 100 kilokalorií na jednu molekulu.“

„Dekapeptid je látka složená z deseti... hm,... cukrů,... ne, bílkovin, hm... no prostě z deseti nějakých součástí.“

„CuSO₄ je emetikum? – „Co to je?“ – „Nevím, ale zřejmě něco důležitého.“

„Síra se váže na hemoglobin a člověk má pak zelené zbarvení.“

„Makrofágy zbaští všechno, nač přijdou.“

„Lymfa je produktem lymfocytů.“

„Nejběžnější a nejužívanější sloučeninou chloru je yperit.“

„Člověk, aby žil, musí něco, jak se říká, jíst.“

Antonín Hamsík a Jan Hromada

Začátek této historky již napsal kouzelně doktor Hlaváč–Alarich ve svých slavných Medicínských historkách v roce 1935. Dovolím si tuto Alarichovu část uvést ve zkráceném znění.

U „zeleného stolu“ na psychiatrické klinice sedí examinátor profesor Mysliveček s profesorem Hamsíkem, děkanem lékařské fakulty, který působí v Praze po předešlém dlouhém pobytu v Brně. Sluha přivádí kandidáta. Ten se zdvořile uklání.

„Posaďte se“, vyzve ho profesor Mysliveček.

Stane se. Vtom vstoupí znovu sluha: „Pane profesore, volá meziměstský telefon“.

Mysliveček odchází a ode dveří vyzývá kandidáta: „Zatím si vyšetřete případ“.

Sluha ale případ nepřivádí. Medik si nesměle okukuje neznámého u stolu zadívaného do prázdna. Že by případ?... „Hezký den, co?“, začne sondovat po anglickém způsobu.

„Za moc to nestojí“, zabručí mrzutě děkan.

„Poslouchejte, jestlipak víte, kolikátého je dnes?“

Profesor Hamsík se udiveně zahledí na kandidáta: „Víte, že nevím? Já se modlím dost nepravidelně“.

Mládenec si odpovědi pilně zaznamenává. „Tak dobře. Tak mi řekněte, kolik je 19×27 ?“

„ 19×27 ? Počkejte, já si to znásobím s výhodou. 20×27 , to máme 520 a od toho odečteme 19, to bychom měli... to bychom měli 491, výsledek se dvakrát podtrhne.“

Medik si spokojeně zapisuje do papírů: „Početní pojmy naprosto zmatené. Dobrá, a když umíte tak hezky počítat, tak mi vyjmenujte české krále pozpátku“.

„A je, ja, já vám je neodříkám ani po pořádku.“

A student zaznamenává: „Odpovědi na prosté věcné otázky jsou nejen zcela zmatené, nýbrž i arogantní a cynické“. – „Tak mi řekněte přítoky Guadalquiviru a hlavní město v Bolívii.“

Hamsíkovy severské oči ještě zeseverštily, jak usilovně přemýšlel. Co to mají ti dnešní medici za zvláštní řeči? „Víte, tohle jsem všechno znával, ale dneska už z toho nevím nic. Člověk má plnou hlavu jiných věcí.“

„Jakých?“; vyzvídá student, když si poznamenal, že nemocný má záblesky jasného vědomí.

„Jakých?“; opakoval Hamsík. „Všelijakých. Víte, člověk je vlastně tři čtvrtiny života zavřen v ústavu. A v tom blázinci se takové věci zapomínají.“

„Vždyť ono to není navždycky. Povězte mi ještě, jak jste orientován ve svém nejbližším okolí. Kde má sídlo nejvyšší správní soud?“

Děkan neví a tuze ho to udivuje.

„Netrapte si tím hlavičku, foť“, pokračuje medik nad svými lejstry. „Povězte mi ještě, jak se jmenujete a čím jste.“

„To vím“, ulevil si děkan. „Jmenuji se Hamsík, jsem profesor lékařské chemie a t.č. děkan lékařské fakulty.“

„To mi stačí“, skončil svou anamnézu student.

Tu se otevrou dveře a profesor Mysliveček se vrací.

Kandidát vstane a vítězně hlásí: „Pane profesore, jsem hotov. Případ je jasný. Megalomanie“.

Tolik Alarich.

Případ má ještě pokračování. Onen medik, který považoval profesora Hamsíka za případ megalomanie, byl pozdější přednosta anatomie v Hradci, profesor Jan Hromada. Když byla historka uveřejněna v Alarichově knížce,

ulekl se tehdy mladý medik Hromada, aby to pro něj nemělo nějaké následky. Byl to student odkázaný na stipendium a na plat demonstrátora v Anatomickém ústavu a měl strach, aby se děkan Hamsík snad neurazil a na něj se nerozzlobil.

Když pak u studentů oblíbený profesor Hamsík, stále ještě ve funkci děkana, přišel na služební inspekci na Anatomický ústav profesora Weignera, nechal si studenta – demonstrátora Hromadu – zavolat.

Mladý Hromada trnul, potil se strachy, ale Spectabilis byl samá legrace, znovu si tu příhodu se studentem opakoval a dlouho si pak spolu povídali. Hromadu pak zvláště doporučil Weignerově péči a student pak měl po celý zbytek studia na děkanství určitou protekci.

Anatomický přehmat (S.)

Profesor anatomie MUDr. Jan Hromada probíral při praktikách se skupinou mediků a medicek ženské pohlavní ústrojí. To je pro studenty vždy velmi zajímavá kapitola, které věnují příkladnou pozornost. Profesor vše ukazoval na vyvěšených obrazech a i na preparátech naložených ve formolu.

„A jak je to s klitoris, prosím, není mi to zcela jasné?“, odvážil se jeden zvědavý medik.

Profesor mu to chce doplnit a hledá vhodný preparát, ale pitevni zřízenec pan Novák ho nedodal, ačkoliv se ve sbírkách ústavu nachází. Hromada potevřel dveře na chodbu a zavolal na svého asistenta: „Pařízku, nemáte klitoris?“

Asistent Pařízek by chtěl vyhovět, rozhlížel se, hledal, ale marně. „Nemám, pane profesore, ale snad tady Helenka by mohla vědět...“, a ukázal na vedle stojící asistentku Malou.

Chytrost nejsou žádné čáry

Při rigorózní zkoušce na hradecké Vojenské lékařské akademii dostal jeden posluchač od asistenta za úkol vypitvat Vaterovo-Paciniho tělíska. (To jsou drobná zakončení vegetativních nervů na některých vnitřních orgánech, makroskopicky dost neurčitá.)

Medik začal pitvat v 8.00, pitval, pitval, ale ona prožluklá tělíska ne a ne najít..

Bylo už 10.00, pan profesor Hromada mezitím už vyzkoušel čtyři kandidáty, ale snaha onoho studenta pitvajícího ta tělíska nepřinášela výsledek. „Ne abyste mi jich vypitval víc než osm“, řekl Hromada s úsměvem, „ale když

budou čtyři, budu spokojen“. Posluchači potíciému se nad rozpitvaným tělem to náladu nepřidalo.

Kolem 15.00 znovu přišel k pitvajícímu starý pan profesor: „Tak co, už to máte?“

„Dosud ne, pane profesore. Vždycky se mi zdá, že je mám, ale pak se mi někam ztratí.“

„Hm, a co kdybyste to udělal takhle?“ A profesor, který se k stáru stával k medikům stále tolerantnější a shovívavější, vzal kus indiferentní tukové a vazivové tkáně, zamnul ji v konečcích prstů a ukázal ji zpotenému medikovi: „No, a je to. Či snad ne?“

Medik zcela vysušený sedmihodinovým pobytem v pitevně se na zkoušejícího konsternovaně podíval a na sucho polkl.

„No, tak zkoušku z pitevních praktik jste udělal, tak ještě tu teorii“, řekl profesor.

Vše vidí

Hradecký profesor Jan Hromada měl pravé anatomické oko, uměl dobře pozorovat a všeho si všimnout.

Při rigorózní zkoušce z anatomie zkoušel studentku Lenku, pozdější MUDr. Sereghyovou, pocházející také z lékařské rodiny. Zjistil, že má určité mezery ve znalostech o svalstvu pánevního pletence, a tak jí v této oblasti řádně promrskal. Mezery se přitom ukázaly hlubší, a tak nakonec musela přijít ke zkoušce ještě jednou, i když jinak anatomii dobře uměla.

Na fakultě se později konala schůze, jakési rodičovské sdružení, na kterou byli pozváni rodiče, jejichž potomci neuspěli u některé zkoušky prvního rigoróza.

Dostavil se i otec medičky Lenky.

Profesor Hromada jej jako kolegu znal, a tak mu hned sdělil: „Víš, tvoje dcera je moc chytrá holka, moc chytrá, ale chodí po Hradci místo na přednášky zavěšená do nějakého fešáka...“

Vše viděl.

Mecenáš Hromada

Profesor anatomie Jan Hromada zastával i funkci edičního referenta fakulty. Nakupoval též pro fakultní knihovnu časopisy a skripta, které vydávaly ostatní české lékařské fakulty.

TO BYL ZAČÁTEK MÉ ČINNOSTI NA LÉKAŘSKÉ FAKULTĚ 1945

Obr. 1 Prof. MUDr. Jan Hromada, profesor anatomie

Když později onemocněl a nemohl osobně tyto sousedské fakulty navštěvovat, posílal tam někoho jiného, nejčastěji MUDr. Vobořila, s pověřením, aby knihy vybral a v několika exemplářích zakoupil. Tyto nákupy sponzoroval profesor Hromada ze svých vlastních prostředků tajně, vědělo o tom jen několik málo spolupracovníků, kteří se o tom neměli dále šířit. Do takto získaných knih vpisoval profesor větu: Pro studium posluchačů Lékařské fakulty v Hradci Králové. Později vyrobila kreslířka Anatomického ústavu paní Gabrielová razítko se stejným nápisem, které se tam vtisklo.

Profesor Hromada náhle v roce 1970 zemřel. V jeho pracovním stole byla nalezena obálka obsahující 600 korun s nápisem: „Na knihy pro mediky“.

O doktorce Fučíkové

MUDr. Libuše Fučíková, prozatímní vedoucí Anatomického ústavu, přednášela na hradecké lékařské fakultě anatomii do roku 1948. Pak musela fakultu z jistých důvodů opustit. Při jedné zkoušce dostal od ní student i otázku o mozkových komorách. Měl představy velmi povrchní. Věděl, že existuje třetí a čtvrtá a že snad leží v mozku pod sebou, ale neměl ponětí, kde jsou ty zbylé dvě, nebo zda nejsou ještě další. Začal nejspíše něco povídat o komoře první, ale zkoušející se zatvářila nesouhlasně.

Tak student zkusil své válečnické štěstí: „Já bych to, paní profesorko, namaloval“.

„Tak dobře, prosím“, přikývla examinátorka.

Student pak namaloval jakýsi impresionistický obraz s řadou pěti propojených koulí či válců následovaných za sebou. A napsal po jejich okraji I, II, III, IV, V.

Doktorka Fučíková na tento výtvar nedůvěřivě koukla, zkusila to natočit i vzhůru nohama, ale pak jej odložila: „Tak to není“.

„Není? Opravdu není?“, pokrčil zklamáný medik rameny a vstal. „Tak co se dá dělat. Já přijdu někdy jindy.“

Slavný pan Pulkrábek

Pražský profesor anatomie, MUDr. Ladislav Borovanský, musel kdysi zastupovat delší dobu hradeckou vedoucí anatomie, MUDr. Libuši Fučíkovou. Přijel jako vždy doprovázen svým obětavým fámulem, panem Pulkrábkem.

Pan Pulkrábek, dlouholetý pracovník Anatomického ústavu, dával v Praze medikům a medičkám i kurzy z osteologie – jak se pozná ta která kost či její úlomek a z které je strany. Tyto vědomosti se při rigorózu zkoušely. Pan Pulkrábek na to měl nespočet triků a figlů, které to usnadňovaly rozpoznat.

Jakási hradecká studentka dostala při zkoušce jednu ze zápěstních kostiček, os naviculare. Tu poznala, ale teď byl problém, z které je strany. Vzala ji do ruky, přendávala z jedné strany do druhé, zda se dá uchopit jako lžička. To byl jeden z Pulkrábkových triků.

Moc jí to však nešlo. Borovanský ji chvilku pozoroval, pak se obrátil na pana Pulkrábka: „Koukám se, že už se ty vaše triky dostaly až do Hradce, ale nad osobní praxí není. Ukažte ji to, prosím vás“.

Pan Pulkrábek ve vteřině uchopil kůstku do jedné ruky, přiložil na ni ukazovák a řekl: „Je to zleva, slečno“.

Pomsta

Kdysi měli na hradecké lékařské fakultě někteří medicci jakýsi interní spor s kolegyní Z., která je pak vyvedla k velkému potěšení kroužku aprílem.

MUDr. Josef Zrzavý – hradecký, později olomoucký profesor anatomie – byl obvykle velmi vážný učitel. Při svých přednáškách se vždy na začátku hodiny tázal na sporná či problematická místa minulé látky. Vždy chtěl, aby než přikročí k dalšímu výkladu, bylo vše minule probrané dokonale jasně. Jednou odvykládal mužské pohlavní ústrojí.

Příští hodinu na otázku profesora Zrzavého po nejasnostech v minulé látce se přihlásil medik Radko V., později známý východočeský psychiatr. Vstal a dotázal se: „Pane profesore, mám dotaz za kolegyni Z. Ona se sama stydí přihlásit, ale není jí vůbec jasné, zda k vámi popisovanému vzácnému zdvojení penisu dochází za sebou či vedle sebe. A zda by to mohlo mít nějaký význam při případu jiné anomálie – vagina duplex“.

Tentokrát ani vážný profesor Zrzavý neudržel vážnou tvář, zatímco kolegyně Z. celá červená velmi chvatně opouštěla přednáškový sál.

Milovník psů

Profesor Josef Zrzavý byl po celý život milovník psů. Na své miláčky – měl jich postupně několik, ale nejen na ně, ale na všechny psy – nedal dopustit. Existuje o tom množství historek.

Profesor například nesnášel, když někdo před ním řekl, že pes chcípne. Hned onomu dotyčnému řádně vyčínil a vysvětlil mu, kdo chcípne, a že ten kdo chcípne, nebude pes.

Mladý asistent Černý, dokud pana profesora ještě moc neznal, mu jednou vyprávěl, jak během studia medicíny při prázdninové brigádě v olomouckém pivovaru jedl pečeného psa, kterého tam přinesl jeden zaměstnanec. „Byl to dobře krmený bernardýn, maso měl dost tučné, ale jinak moc dobré. Kdybych nevěděl, že je to pes, asi bych to nepoznal.“

Profesor se na doktora Černého zamračeně podíval a řekl: „Máte u mě další vroubek“.

To už je moc

Na olomoucké lékařské fakultě se jeden medik před zkouškou z anatomie u profesora Josefa Zrzavého, bývalého profesora v Hradci Králové, poněkud důkladněji posiloval. Posilování několika skleničkami myslivce však mu nebylo moc platné, a tak ho po krátkém zkoušení profesor Zrzavý vyhodil.

Medik škemral ještě o nějakou další otázku, ale marně.

Po jeho odchodu pan profesor k přísedícímu znechuceně prohodil: „Že je blbej, to bych ještě přežil, takovejch jsem zažil už moc, ale že mi dejchal ten smrad do obličej a já nemohl uhnout, to už bylo trochu moc“.

Zkoušející pan profesor Zrzavý

Při rigorózních zkouškách z anatomie na olomoucké lékařské fakultě brzy ráno kolem sedmé hodiny rozdal asistent Černý prvním pěti studentům otázky. V klidu se mohli hodinu připravovat. Kolem osmé přišel sám přednosta Anatomického ústavu, profesor MUDr. Josef Zrzavý, dřívější učitel na hradecké lékařské fakultě, a začal zkoušet. Obvykle u všech pěti zkoušených probral dvě první otázky, pak šel vyvenčit své milované psy a po návratu vyzkoušel u celé pětice zbylé dvě otázky.

Pak nastoupila druhá pětice. Ti končili po obědě a třetí pětice přišla na řadu odpoledne. Jelikož nejvíce času na přípravu měla první pětice, všichni se tlačili na tu ranní zkoušku, jednou se dvě studentky o to místo i popraly.

Jednou jeden medik, který dělal zkoušku již po třetí a opět první dvě otázky totálně zvorál, požádal pak pana profesora po obdržení dvou dalších otázek, aby si mohl odskočit na záchod, že je mu na zvracení. Zrzavý tušil, že jde jen o účelový manévr, a tak odpověděl: „Můžete to udělat tady do umyvadla, mně to vadit nebude“.

Student s trpitelným výrazem šel k umyvadlu, několikrát se pokusil o zvracení, ale neúspěšně.

Zrzavý mu pak řekl vyčítavě: „Hm, hm, i ti moji psi to znají již nazpaměť a vám to pořád do hlavy ne a ne vlézt“.

Opravdu rychlý anatom

Praktická zkouška v pitevni je součástí rigorózní zkoušky z anatomie. Na hradecké lékařské fakultě dala asistentka MUDr. Miloslava Lipenská jednomu medikovi za úkol vypreparovat biceps, tedy dvojhlavý sval na paži. Korpus byl ve velmi dobrém stavu, což na anatomii je dost neobvyklé, a tak medika upozornila: „Sval je velmi pěkně zachovalý, tak ho taky pěkně čistě vypreparujte. Ale ať vám to netrvá půl dne“.

Medik si řekl: „Když pěkně, tak pěkně, když rychle, tak rychle“. Vzal pitevní skalpel, tři energické řezy a biceps odřízl od kostí. Pak jej zdvihl do výše a prohlásil: „Tak tady je ten biceps“.

Asistentka Malínská jen zírala: „Řezník by z vás byl dobrý, ale anatom nikoliv“.

Zkoušku neudělal.

Dvě tváře profesora Vrtiše

Ke zkoušce z histologie a embryologie na hradecké fakultě k profesoru RNDr. a MVDr. Vladimíru Vrtišovi, habilitovanému na brněnské veterinární fakultě, který později přešel na Lékařskou fakultu do Hradce Králové, přišly ráno tři medičky. Dívky jako obrázek a oko examinátorovo na nich spočinulo se zalíbením.

Pan profesor jim rozdál histologické preparáty, pokynul jim, aby se posadily k mikroskopům a pak se jich zeptal, zdali už snídaly.

Dívky se zatvářily rozpačitě, nakonec ta nejodvážnější pracně vykoktala, že ještě nejedly.

Profesor se obrátil na svého asistenta: „Hradile, postavte, prosím vás na čaj, děvčata ještě nejedla“.

Asistent postavil na čaj, dívky pilně hleděly do mikroskopů.

Konečně voda začala vřít, asistent naplnil konvici, ze skříně pana profesora vyndal tři hrnečky a postavil je před dívky: „Tak, děvčata, tady máte“.

Dívky v rozpacích upjely vřelou tekutinu, pan profesor blahovolně přihlížel. Pak se na chvilku vzdálil a nechal je pod dozorem pana asistenta.

Dívky se hned na něj prosebně obrátily, aby jim poradil, co je to v těch preparátech.

Asistent Hradil jim něco málo naznačil a pak se s úsměvem zeptal: „Tak co, holky, nemáte náhodou špinavý fusekle, že bych vám je zatím vypral?“

Jedné z těchto studentek položil pak pan profesor otázku o anatomicko-fyziologickém podkladu erekce, tedy ztopoření pohlavního údu.

Medička se trochu začervenala, a pak po chvilce váhání prohlásila, že při něm dochází ke zmnožení buněk.

Profesor Vrtiš vzdychl, vzal zkušební protokol, napsal nedostatečnou a pak podotkl: „To byste se slečno načekala“.

O Vladislavu Krutovi

MUDr. Vladislav Kruta, profesor fyziologie na Lékařské fakultě v Hradci Králové a později v Brně, přednášel počátkem padesátých let také fyziologii člověka a tělesných cvičení posluchačům Pedagogické fakulty v Praze.

V jedné přednášce se věnoval vitaminům: „Vitaminy byly objeveny v XIX. a na začátku XX. století. Jejich počet ještě není konečný. Jsou to látky, které člověk potřebuje jen v minimálním množství a které nemají žádnou kalorickou hodnotu, přesto jsou však pro život bezpodmínečně nutné, bez nich by organismus člověka nemohl vůbec existovat“.

Tu se přihlásil jeden snaživý budoucí pedagog: „Pane profesore, jak to dělali lidé dřívě, než byly ty vitaminy objeveny?“

Mělka a zahradní pych

Jako každý šéf Fyziologického ústavu dbal i olomoucký, později hradecký profesor Jaroslav Mělka o svá experimentální zvířata. Jednou zřízenec obstarávající jejich krmení na delší dobu ochořel. A tak pan profesor chtěl nechtěl musel sám chodit na trávu. Se souhlasem správy Smetanových sadů v Olomouci ji chodil kosit do parku, který se nacházel v blízkosti jeho ústavu. I když kosit uměl velmi dobře, chodil tam raději za tmy, aby nebudil nežádoucí pozornost.

Jednou v tuto dobu seděl na lavičce v parku jeden jeho student se svou slečnou. A ten uslyšel křik nočního hlídače: „Ty dědku jeden plesnivej, mažeš vodcaď z tý trávy, já ti dám pokutu, až se prohneš!“

Pan profesor se nechtěl pouštět do dlouhého vysvětlování, tak raději uchoopil košík s pokosenou trávou a dal se v šeru na útěk. Hlídač neměl proti dobře trénovanému sportovci žádnou šanci.

Svůj zážitek vykládal druhý den medik nadšeně při hodině fyziologie svému kolegovi. Ten vyprskl smíchem. Mělka nesnášel, aby se někdo při jeho hodinách smál nebo se nějak bavil. Medika nechal postavit a rezolutně vymáhal, co bylo příčinou takové veselosti. Studentovi se do toho moc nechtělo, ale když viděl, že by si jinak u Mělky rozlil ocet, šel s pravdou ven.

Celý ročník měl postaráno o zábavu a onen student se pak stal Mělkovým oblíbencem.

Nepříjemné překvapení

Jeden student, jenž na přednášky z fyziologie zásadně nechodil, a tedy profesora Mělku vůbec neznal, přišel do budovy Fyziologického ústavu až přímo na zkoušku z tohoto předmětu.

Na chodbě uviděl muže v montérkách usilovně zápolícího s bedněním u jakéhosi přístroje.

Byl to sám profesor Mělka, který si vzácné a drahé přístroje vybaloval nejraději sám, aby mu je nikdo snad nepoškodil.

Student se domníval, že je to zřízenec, a tak se familiárně zeptal: „Podívejte se, dědo, kde tady má pracovnu ten zatracenej vůl Mělka, já mám u něj dělat rígo.“

Mělka nehnul ani brvou a se stoickým klidem mu řekl: „Tady, sedněte si zatím tady do té vedlejší místnosti a já mu řeknu.“

Medik se pohodlně usadil. Za chvíli jinými dveřmi, již oblečený do bílého pláště, se profesor objevil a zkoprnělého studenta se zeptal: „Tak co chcete tomu zatracenému volovi Mělkovi, to jsem totiž já.“

Medik strnul. Ale vyřešil to. Bleskurychle se zvedl a utekl. Údajně pak přestoupil na brněnskou fakultu.

Mělkovy aforismy

Profesor fyziologie MUDr. Jaroslav Mělka měl velmi břitký a pohotový jazyk. Během svých přednášek i seminářů pronesl mnoho aforismů a glos, které byly lidem studentským pečlivě zachyceny a pak tradovány. Zde několik z nich:

„Lidi dělíme na pozéry a posery. Dále pak na kriticky nekritické a nekriticky kritické.“

„Profesoři jsou řádní a mimořádní. Řádní nevědí mnohdy nic mimořádného a mimořádní nevědí často nic řádného.“

„Po injekci, které píchají doktorky, vznikne často modrák, lékařům se to nestává. Je to tím, že ženy jsou mnohem citlivější než muži. Jsou jemné a jen tlačí, místo aby jehlu vbodly. Zrovna tak, když mají psovi useknout ocas, raději to dělají po kouskách, aby ho to tolik nebolelo.“

„Zdravý umře naráz, nečekaně. Nejvíc vydrží ti 'průměrní chcípáci'“.

Manželství je vícero–méněro koncesovaná výměna bakterií.

Šetrný Mělka

Olomoucký a později hradecký profesor fyziologie MUDr. Jaroslav Mělka byl osobností téměř legendární. O jeho způsobu zkoušení, o jeho boji proti obezitě a proti alkoholismu se šířily ságy. Nejvíce historek, které byly tu a tam